

JURNAL

PENTRU PĂȘINDIREA ȘTIINȚELOR ȘI NATURALE ȘI EXACTE, ÎN TOATE CLASELE

Pedișeală

de
PROFESOR DOCTOR IULIUS BARASH.

№ 34. (Anul al patrulea) **București** **15 Septembrie, 1859.**

Conținutul: Ceva despre istoria călătorilor în baloane.— Ceva despre pășindirea lucrurilor pe pământ în timpurile trecute.— Zoologia.— Trăirile oamenilor.— Comunicățiunile științifice noi.

Ceva despre istoria călătorilor în baloane.

De mi frații *Montgolfiers* erau sărăciți și sărăciți, ca toate acestea, nu merită ei atâta admirație de câtă s-au dat lor. Căci ei însuși n'avea credință la invenția lor, de aceea n'au căutat ei nici odată a zăbă în persoanele intruși baloni și aveau obiceiul d'a trimite cocoși, rațe, oi și c. d. *D. Pilatre de Rozier* era cel d'întâi om care s'a născut intruși balon în anul 1783; însă dinșă s'a sosit cu balonul numai la o înălțime de 300 picioare, având grijă ca să dă balonul cu frânge. Mai pe urmă, a intrupinsă *Rozier* impresivă cu *Marquisa d'Arlandes* o călătorie intruși balon carele nu mai aș dă de frânge. Ei s'au sosit atunși la o înălțime de 3000 picioare și

s'a plimbată așa în înălțimea aerului peste tot Parisul. Locitorii acestor oraș, alți de simțitori pentru idei noi și glorie, a aplaudat la acest spectacol cu frenesie și au strigat că nașinea franceză a conșisă acum nu numai pământul, ci și cerul impresivă cu aerul. O impresivă creșteră s'a întâmplat atunși. O mulțime de oameni s'au sosit atunși pe țărni și serice de la «*Nôtre Dame*» Apoi ei pribindă la balonul în aer, s'a întâmplat că balonul s'a născut în dreptul soarelui și a întrecut soarele pentru câte-va momente. *D. Rozier* n'a putut pe urmă să dă în toată viața lui că el era cauza unei eclipsei soarelui pentru zăi Parisianii! La această sărăci, kândă balonul a

nenorocire, s'aș rșntă lșntindș-se kș vintă. Kș toate ačestea, a așnsă șosă Ńi balonăă s'a deusă pe Ńnă kimpă semțnată kș grăă. Eă atșnă, fșrș sș easă din balonă, a inčență sș adșne imprețirăă lă pietre dșne kimpă Ńi sș le pșie in balonă. Din nenorocire, s'aș aflăă in vechintăte niște đșrană proprietariă ačestă kimpă kare indată aș alerțată la dinsă ھرindă ka s'ă despșrșbeasă pentș strikșăi-nile kare balonăă lă a kăzșată pe kimpăă loră. Kındă a vșzșă kș elă nș vrea s'ă akorde vr'o despșrșbire, aș pșșă tođă mına pe streanăă balonăă kare s'afła toă pștindă in aeră la o mikă depșrtare de pșđine ničioare de pșmintă, Ńi așa a adșă pe prisionerăă loră toă fiindă in aeră, in trışmă la Policie. Aičă a inčență o desbaterē ințre D. Testu tronindă Ńi balonă Ńi prigonitoră lă șmbăindă pe șosă. Dară D. Testu obșervindă akșmă kș lăkră nș ică ničă Ńnă șfșrșită, indată Ńi fșrș veste a tșiată streanăă Ńi eată kș ințr'Ńnă minăă balonăă a dată fșra in șșșă, pe kındă đșrană kș polițară aș pșmasă kș gșra kșkată. Zșrșindă așa, a așnsă la o rečisne Ńnde a așzită tșnetăă șrlăndă sșș ničioarele sale. Dară aerăă era aičă plăne kș niște atome (pșrtițele) de rēeăă kare pștcaă in aeră Ńi kare aș impiedikată naintarea balonăă. Atșnă dinsăă s'a pororită ină odată čeva ka sș arșnčē o parte din pietre kare lo aveă kș dinsă, ka sș vază sș nș arșnčē pietre pe kapăă vr'Ńnă omă; đșne kare iară s'a șșită. Mai pe șrșmă, s'a pororită čeva in aeră la a treia oră, ka sș existe in aeră la spektakăă Ńneă vintăoare de vșlă ințre Eto-men Ńi Varville; iară pe șrșmă a hotșrșită ka sș petreakă noantea in aeră. Akșmă s'a vșzșă elă inkonșrată d'Ńnă ințșnerikă adinkă in mizloăă Ńneă fșrștne teribăe, inkonșrată de tșnete, fșlčere, zșpadă Ńi pietre. Balonăă s'a lęgnată kș dinsă ka Ńnă leađnăă pșșă ințr'o mișkare iste. Kındă vintăă čelă tare s'a potolită, a avștă elă plăčere sș obșerve din noă stelere lăčindă in ھرă la ora dimineđei, la pșvșrsatăă zălei; era atșnă ora 3 de dimineăđă

Ńi D. Testu Ńi a adșă aminte kș 'ă e foame Ńi s'a pșșă la Ńnă deșnă in balonăă sșă. Ințr'adevșră, Ńnă kșriosă deșnă la ora 3 dimineăđa ințre nșori! Đșne deșnă, aeronastikă a aștentată niș kındă a emiă soarele bine pe orizontă Ńi atșnă s'a pororită liniștită linț Camprenă, la o depșrtare de 68 milie de Parisă.

In Angliea, čelă d'intăă aeronast era Ńnă D. Blanchard kare s'a șșită ințr'Ńnă balonă in anăă 1785, impresnă kș Ńnă amerikăă așme Dr. Jeffries Ńi amădoi aș trekăă in balonăă peste kanalăă tșrșei, kare inparte Irlanda de Marea Britanie. Dară ģeneralăă Moneg kare s'a șșită ințr'Ńnă balonă in orașăă Norvich, toă kș skopă ka sș treakă kanală, a avștă nenorocire kș a kșzșă in apă (mare); șease ore s'a lșntată kș talazșrile tșrșei, pe șrșmă l'aș skșpată. Ńnă ală angleză kare a vrștă asemenea sș treakă kanalăă de la Irlanda, a avștă nenorocire kș Ńnă vintă a gonită balonăă sșă toă kștre nordă k'o repezičisne estșaordinară. Ačestă omă ară fi așnsă negreșită kșrindă la polăă nordăă ală pșmintăă (adekă balonăă kș kadaverăă sșă) dakă, pentș porokăă lă, nș s'ară fi ințimplată kș katartele Ńneă korșăă vindă de la nordă, ară fi ințilnită in aeră ačestă balonă Ńi l'aș ingșrșită; atșnă aeronastă s'a pororită in korabie Ńi așa a skșpată.

D. Pilatre de Rozier vřindă akșmă a imita Ńi elă kșlștoră katezștoare ale D. Blanchard, a pērdștă vieăđa sa la Ńna din ačeste kșlștoră. Kčă la o inăđime de 3000 ničioare balonăă, din ințimplare a inčență sș arșș Ńi tođă kșlștoră pe dinsă aș kșzșă șosă Ńi s'aș sdrovită astă-felă kș, nș l'a rekșnoskată nimenea.

D. Carlo Brioschi, astronomă la obșervatorăă rigal de la Napoli s'a șșită kș Ńnă balonă mai mșlă de kăă tođă čei pșchedenă Ńi aerăă era in ačeastă rečisne inaltă așa de șvđire, in kăă balonăă s'a kșpată. Kș toate ačestea, aeronastăă a skșpată astă dată kș vieăđă; dară a pșșrată de ačeastă ințimplare o patimă kare 'ă a omorită mai pe șrșmă.

(Ba șrșma.)

Чева десуре рѣспѣндѣеа леѣлорѣ пе пѣмѣнтѣ ѡн ѡмнѣ-рѣле тректѣ.

Пе кѣндѣ асѣзѣ есѣстѣа леѣлорѣ естѣ мѣрѣ-
 ѡнѣ пе знѣле цѣрѣ але Асѣеѣ мѣрѣдѣонале (In-
 diea) мѣ але Афрѣеѣ мѣ кѣарѣ аѣѣ деѣне дѣн зѣ
 ѡн зѣ мѣѣ мѣре; ѡн ѡмнѣрѣле тректѣ, леѣѣ ерѣѣ
 мѣлѣ мѣѣ пѣзѣнѣ рѣрѣ мѣ кѣарѣ неѣнѣсѣла Нѣе-
 mus (ѡара волканѣлѣ) лѣнѣтѣ поѣ, ера о цѣрѣ
 пѣлѣтѣ де леѣ. ѡнкѣ ѡн секѣлѣлѣ елѣ пѣрѣлѣа дѣне
 Хрѣстѣ, с'а аѣлѣлѣ леѣѣ ѡн пѣдѣрѣле мѣнѣлорѣ
 Rumelieѣ мѣ ачѣмѣѣ мѣнѣѣ пѣрѣлѣнѣнѣдѣ-се пѣнѣ
 ла Serbia, сѣ комѣне ѡн пѣрѣа лорѣ мѣрѣ-
 дѣоналѣ кѣ крѣста ѡналѣ а мѣнѣлѣѣ Pindus ѡн
 Macedonia, неѣнѣчѣтѣлѣ аконѣрѣтѣ кѣ зѣпѣа етерѣлѣ.
 Токмѣѣ мѣѣ пе зрѣлѣ, дѣне чѣ кѣлѣтра фѣкѣ мѣре
 прогрѣсѣ ѡн Елада сѣѣ доѣнѣеа лѣѣ Philipp,
 Александрѣ, Pyrrhus ш. ч. л.; токмѣѣ атѣнѣѣ, зѣ-
 чѣмѣѣ, оаменѣѣ прѣн кѣлѣтра лорѣ аѣѣ гонѣтѣ пе
 леѣѣ дѣн ачѣсте рѣѣзѣнѣ але пѣмѣнтѣлѣѣ, арѣлѣнѣлѣ
 кѣ пѣ елѣ (лѣѣ) чѣ омѣлѣ естѣ адеѣлѣрѣлѣ рѣѣ
 ѡнѣрѣ фѣнѣѣле ѡнѣсѣлѣѣѣ; кѣ пѣмѣѣ лѣѣ сѣ кѣѣне
 доѣнѣеа пѣмѣнтѣлѣѣ.

О ѡнѣмнѣлѣре порочѣтѣ а фѣкѣтѣ кѣ Herodot,
 ачѣстѣ ѡсторѣорѣлѣтѣ чѣлѣ мѣѣ антѣкѣ, пе а лѣсѣтѣ
 нотѣде сѣгѣре десуре есѣстѣа леѣлорѣ ѡн ачѣсте
 рѣѣзѣнѣ, атѣнѣѣ. Адекѣ ла окасѣзѣнеа дескрѣеѣ
 кампѣнѣѣ Persiѣкѣ лѣѣ Xerxes, зѣчѣ кѣ кѣмѣлѣле
 пѣрѣтѣоаре де ѣѣражурѣ ѡн армѣдѣеа лѣѣ, аѣ
 fostѣ атакѣте де леѣ лѣнѣтѣ рѣлѣлѣ Axios (ачѣстѣ
 рѣѣ се ѣарѣѣ ѡн сѣнѣлѣлѣ мѣрѣѣ ла о дѣстанѣтѣ
 де 7 мѣлѣ де Thesalonich). Пѣдѣрѣле де стѣжарѣ
 але Macedoniaѣ мѣѣ кѣ сеамѣ, се пѣре кѣ ерѣѣ
 мѣѣ пѣнѣте пѣнѣлѣте де леѣ; аколо, ѡн ѣалеа ѡн-
 ѣре мѣнѣѣ Panagios мѣѣ Olympus ера лѣкѣнѣѣ
 лорѣ де пѣрѣдѣлѣкѣѣне; д'аѣѣ аѣ пѣтѣрѣнѣсѣ пѣнѣ
 ла Колонѣеа Еленѣ де ла Chalcidiea; ачѣастѣ
 пѣрѣѣ монѣдеѣле антѣѣе де ла Mende мѣѣ Arantos.
 Дѣрѣѣ де кѣндѣ аѣ ѡнѣчѣнѣтѣ сѣ лѣкѣреѣе мѣнѣле
 д'арѣѣ мѣѣ д'арѣнѣѣтѣ пе мѣнѣтеле Panagios, де а-
 тѣнѣѣ леѣ с'аѣ фѣкѣтѣ аколо неѣѣлѣлѣ. Дѣрѣѣ кѣарѣ
 мѣѣ ѡн тоате пѣдѣрѣле але Еладаѣ, аѣ трѣѣтѣ леѣѣ
 ѡн ѡмнѣрѣле антѣѣѣ. Olympus ера, пѣ пѣмѣѣ рѣ-
 сѣденѣа дѣѣнѣѣтѣлорѣѣ, чѣ мѣѣ а рѣѣѣлѣѣ аѣ-
 мѣлѣлорѣѣ; асѣмѣнеа мѣѣ Pelion. Де аколо аѣ
 фѣкѣтѣ ѡнѣѣзѣнѣ ѡн Thessaliea; де ачѣеа ѣедемѣ
 мѣѣ акѣмѣѣ кѣпѣте де леѣ сѣпѣте пе монѣдеѣле
 антѣѣе де ла ораше Pherae мѣѣ Larissa.

Кѣндѣ Thessaliea а деѣнѣтѣ мѣѣ лѣкѣѣтѣ де
 оаменѣѣ, леѣѣ с'аѣ рѣтѣрѣсѣ ла мѣнѣѣѣ Pindus; д'а-
 коло аѣ фѣкѣтѣ ѡнѣѣзѣнѣ пѣрѣдѣѣѣ ѡн Epirus мѣѣ
 Aetoliea.

Естѣ кѣноскѣлѣтѣ кѣ ѡн ѡмнѣрѣле ерѣѣѣ але
 Mithologieѣ Еленѣ, леѣѣ жѣкѣ зѣнѣ рѣлѣ мѣре.
 Аколо фѣсѣрѣаѣтѣ мѣлѣтѣ тѣрѣдѣѣѣнѣтѣ десуре леѣѣ
 d'Helicon, де Citharon мѣѣ де Nemesa. Ерѣѣлѣ
 Alcathoos а омѣрѣтѣ зѣнѣ лѣѣ ѡнѣнѣѣкѣ ѡн пѣдѣ-
 рѣле де ла Citharon мѣѣ дрѣнѣтѣ мѣлѣѣмѣре де
 ачѣастѣ ѡнѣнѣдѣ, Alcathos а консѣкрѣлѣтѣ офѣранѣ
 ла Megara ѡн темпѣлѣ лѣѣ Apolon мѣѣ Arthanus,
 аѣнѣдоѣ дѣѣнѣѣтѣлорѣѣ прѣтѣкторѣ але ѣнѣторѣлорѣѣ.

О ѡнѣскрѣпѣте пѣрѣсѣнѣтѣ ѡнѣлѣѣте дѣкѣѣзѣнеа
 (tradiѣzѣne) а лѣѣлѣѣ де ла Nemea. ѡнѣрѣ N-
 mea мѣѣ Mycena, зѣчѣ tradiѣzѣnea мѣтѣлѣѣѣкѣ,
 а есѣстѣтѣ одѣтѣ зѣнѣ лѣѣ кѣ тоѣлѣлѣ ѡнѣнѣѣкѣ мѣѣ
 естрѣорѣдѣнарѣ кѣре а деѣѣстѣтѣ тоѣтѣ ѡара де ла
 Argolis. Hercules а омѣрѣтѣ пе ачѣстѣ монѣтѣрѣ
 де аѣнѣмѣлѣ мѣѣ ачѣастѣ фѣнтѣ естѣ зѣа дѣн чѣле
 мѣѣ ѣѣстѣте але ачѣстѣѣ Ерѣѣ.

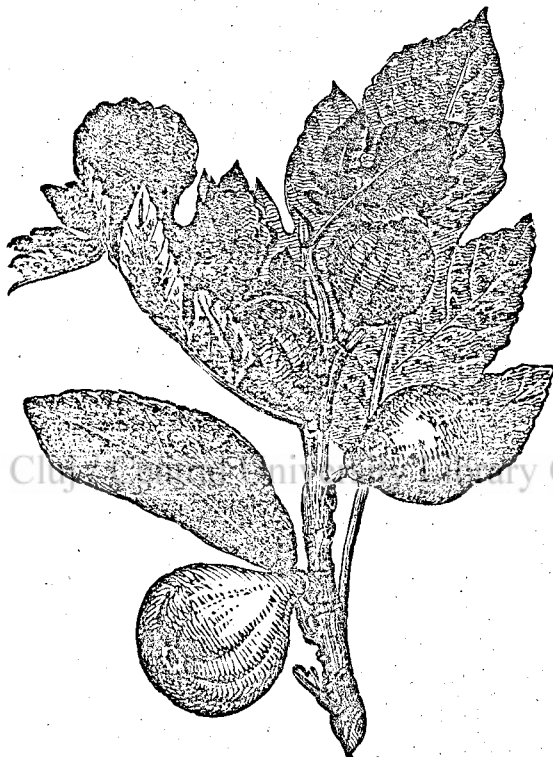
Ачѣеа чѣ ера Hercule мѣѣ сѣмѣнѣмѣѣ лѣѣ ѡн
 антѣкѣѣтѣ, аѣ деѣнѣтѣ акѣмѣѣ оаменѣѣ де пѣрѣсѣѣ
 ѡн Елада кѣ мѣѣ ѡн тоѣтѣ Еѣрѣона зѣнѣ пѣмѣѣ
 сѣнѣтѣ леѣ де омѣрѣтѣ. Дѣрѣѣ ѡн Асѣеа мѣѣ мѣѣ кѣ
 сеамѣ ѡн пѣрѣѣлѣ Афрѣеѣ, аколо леѣѣ пѣ с'аѣ
 стѣнѣсѣ ѡнкѣ. ѡн ѡмнѣрѣле нѣастѣре, франѣѣѣлѣ
 Gerhard ш'а кѣнѣѣрѣлѣтѣ о мѣре пѣнѣстѣѣѣне прѣн
 гонѣреа леѣлорѣѣ. Кѣрѣтеа лѣѣ десуре ѣнѣѣлѣлѣ
 леѣлорѣѣ, естѣ пѣлѣтѣ оѣ антѣкѣдѣте мѣѣ де ѡсторѣѣ
 foarte ѡнѣпѣсѣанѣте мѣѣ ѡнѣстрѣкѣѣѣѣ. Дѣрѣѣ мѣѣ ѡн
 Афрѣка, леѣѣ а ѡнѣчѣнѣтѣ сѣ деѣѣ дѣн зѣ ѡн зѣ мѣѣ
 рѣрѣ; аста естѣ соарѣа аѣнѣмѣлѣлорѣѣ фѣрѣѣѣ мѣѣ
 сѣнѣѣрѣоѣсе. Мѣкѣшѣорѣреа пѣмѣтѣрѣлѣѣ лорѣ мѣрѣѣ
 ѡнѣрѣ о пѣрѣорѣѣѣнеа екѣлѣлѣ кѣ мѣрѣѣреа пѣмѣтѣ-
 рѣлѣѣ оаменѣлорѣѣ пе пѣмѣнтѣ; о чѣрѣкѣмѣс'анѣѣтѣ
 кѣнѣтрѣѣѣ о гѣсѣнѣѣ ла аѣнѣмѣлѣле доѣмѣѣѣѣе кѣре
 сѣѣ ѡнѣѣлѣѣскѣ кѣ пѣрѣорѣѣѣнеа ѡнѣѣлѣѣрѣѣѣ оаменѣ-
 ѣлорѣѣ ѡн зѣлѣѣ цѣрѣѣ. Омѣлѣ естѣ зѣнѣ ѡнѣмѣѣкѣ
 ѡнѣмѣлѣкѣѣлѣ а тѣтѣлорѣѣ фѣнѣѣлорѣѣ кѣре сѣнѣтѣ кѣн-
 ѣтрѣѣѣѣ скѣнѣѣрѣлорѣѣ сѣлѣ мѣѣ кѣре ѣѣ адѣкѣѣ орѣѣ мѣѣ
 кѣре гѣне мѣѣ неѣѣлѣѣѣмѣрѣѣ пе пѣмѣнтѣ. Кѣтѣ де
 пѣтѣрѣнѣѣѣ сѣѣ фѣе ачѣмѣѣ ѡнѣмѣѣѣѣ аѣ омѣлѣлѣ; елѣ
 ѣѣ ѣѣрѣѣнѣте ла сѣѣрѣшѣнѣтѣ. Лѣѣлѣ, зѣчѣ Gerhard,
 естѣ дѣнѣтѣ тоате аѣнѣмѣлѣле, ѡнѣмѣѣкѣлѣлѣ чѣлѣ мѣѣ

pedstabilă ală omărlă. Omărlă, de ши омоаръ лез, даръ н'лăл біреште ниці одагъ; къчї корацилăл, форца ши фэпеа ачестї анималă мажестосă. фаче къ ин миньлăл кїндă каде, каде ка знă ероф, даръ нх ка знăлă бірїлăл ши абълїлă. Даръ омăрлă ероистă, її пастъ пэцинăлă камăлă қаде лез; її дестлăлă къ а къзлăлă ши знде а змплалăлă одагъ леїї аеръ къ стрїгарае лорăлă pedstabilă, аколо

спїгъ акэмăлă влїнда оаїе, саă стъ азде кїарăлă стрїгарае а Локомотивлăлї капе фэпе ка знăлă паранăлă не кїмпїлăе імense апроуїндă оаменї де оаменї, пэцїснї де пэцїснї, фэкїндă дїн пэмїнтăлă знăлă адевратăлă монополăлă алă ценлăлї зманăлă де ши, аре ши елăлă їнтре мембрії стї знїї пэмаї пэцинї сїнцеровшї ка леїї ши їгрії.

Zmokinălă.

Арборлăлă de zmokină (Ficus, Figuier) este în prїvinца феллăлї їмаллїреї сале, знлă дїн плантеле челе маї їnteresante; арлїнлă-не кэм Natara este їнценоасъ їн мїзлоачеле кацеле їнтре-взїнцезъ спре їмаллїреа плантелорăлă. Млалă їмпнă а треклăлă, кїндă боланїстїї н'аă шлїлїлă мїстерлăлă фекондацинеї zmokinăлăлї. Акэмăлă стъ шїе ачестълă кърїосїтате; адекъ їн локăлă къ ла тоале челе-лате планте, фрэкълăлă (поама) се десвоалъ дїн флорї ши їн пэзлтрлăлă флорей; ла zmokină, дїн контра, флорца се десвоалъ їн пэзлтрлăлă фрэкълăлї, адекъ їн пэзлтрлăлă zmokinей капе о мїнкїмăлă ка фрэкълă (поамă), се афлă флорїе къ семїнцелеле капе продрăкă. Ач. сте флорї сїнтăлă зпїсексвалеле адекъ флорїе маскълеле сїнтăлă пэцинăлă їн пэзлтрлăлă ши се афлă по партеа де сзсă а zmokinей, не кїндăлă флорїеле фемелеле се афлă маї жосă ши їнтр'знăлă пэзлтрлăлă маї маре; фїе-капе флорїчїкълă стъ не знăлă нїчїорзшăлă мїкăлă ши н'аă колоаре ка челе маскълеле, аă знăлă калїчїлă їмпзрїлăлă їн треї дївїзїснї ши аре треї стамїне, фїе-капе стамїнăлă термїнїндă-се прїн доз антере. Даръ ла флорїчелеле фемелеле, фїе-капе аре чїнчї дївїзїснї (зїетспї) їн калїчїлăлă стъ ши їнконцїоаръ знăлă оварїлă де капе еастъ знăлă стїлă авїндă д'азнпра доз стїрмате некълеле. Фїе-капе флорей фемелъ продрăче о мэллїме де семїнцелеле лентїкъларе (їн форма де лїнте). Ла бірфлăлă zmokinей, овсервълăлă

Zmokina, (Ficus carica L.)

ка о гззръ мїкълă, їнконцїарат де солзї мїчї, дар форма zmokinей este ачעה а знеї пепе.

Botanїстїї къноскăлă пїнъ ла 30 спецїе де zmokinї. Чעה маї прїнчїпалъ спецїе este zmokinăлă ordїнарăлă (Ficus carica L.); паллїеа ллї este Asia ши Европа meridїоналă; este мїк, їнсъ їн църїле foarte каде се сше кїле одагъ ла о маре їнтр'цїме; аре foarte фрэмозсе фрэнзе, їн форме де о паллїе къ чїнчї децете; фаца лорăлă де сзсă е верде їнкїсă; чעה де жос este камăлă алъ. Кїнд таїе чїне-ва ачесте фрэнзе (ка ши трєкїкїлă) ease знăлă флїд алăлă. Zmokinеле, кїнд с'аă гзлїлă, сїнт д'о колоаре вїпнълăлă аă рошїоаръ, саă галвентъ саă верде, дзпеле феллăлă арборлăлї; къчї есїстъ феллїрїмї де варїетлїї (со-

їзрї) д'ачеастъ спецїе де zmokinї.

Ficus rotunda alba; este камăлă знфїатъ сзсă; дъ фрєкълеле прїмъвара ши тоамна; челе де тоамнăлă їнсъ сїнтăлă маї вэне.

Ficus angelica; галвентъ-верде; este о поамнă foarte пълкълъ де мїнкапе.

Ficus purpurea; е рошъ-вїолетăлă ши foarte фрэмозасъ; апої ши foarte пълкълъ, кїндăлă вара ера кълдзроасъ.

Ficus Pyroformē; сеамнълă мэлăлă к'о паръ; е вестїтъ їн нопдă-вєстїлă Францїей (Bordean). Челе-лате спецїе маї пэцинăлă їмпортанте нх вомăлăлă пэми аїчї.

Despre ksatspa zmokinsai, observăm că cele șapte animale. Nămaî zăi pămîntă arđilosă (kleosă) și foarte zmedă nă e vnaș pentră zmokinsă; altmîntrelea rezemete în ori-ce pămîntă. Dară kindă e esnăș în aerul liber și mai kă seamă

lîngă vr'o fîntînă, rezemete înkă mai bine. Dară ori znde, trebăe čine-ba să bače de seamă kă zmokinsă să fie înkălzită și lzminată drentă de razela soarelăi.

Траїлă animalelor.

(Șrpare.)

Leșă. Lîmba leșăi (kă a țățeloră animalelor din familia pisicii) are niște kîrliče țari, de ačeea lîncerea leșăi din menaderiș este foarte perikoloasă, kăci kă lîncerea sa zăpoea pelea. Kșrațivă leșăi și țenerositatea sa 'a mърită nămirea de reče ală animaleloră. Eă nămaî kindă este strîmtoriță de foame, atakă ne omă; atșnă este kșdă grozavă.

Leșă prin kșrațivă, forța și toate karakterele sale meriță nămela de rečele animaleloră. Patria sa este Asia și Afrika; eă ațnăe nînă la o înădime de 4—5 și la o lzădime de 8—9 ničioare, dară și koadă sa are o lzădime de patră ničioare. Fșntea sa arată kă niște indoitșri, kă niște vșri, mai kă seamă kindă e nekșjită; gșra sa e foarte lară; în întră are 14 dîndi grozavi kări sîntă în stare a rșne oasele cele mai țari; lîmba lă e mare, foarte aspră, par' k'ară fi akoperiță kă kîrliče de feră, de ačeea kiară, dșne kșmă amă zisă, kindă leșă lînce ne čine-ba kă lîmba, e perikolosă; ničioarele sale sîntă skșpte, dară țerene; îmblețlă lă este înčetă și maiestosă, dară kindă gonște vr'o pradă, atșnă aleargă kă o izdeală estraordinară; eă trșemete 20—30 de ană.

Toată lzmea știe че deosebită kșrațivă are leșă; eă niči odată nă se șperie de inemici și, fie oameși să animale, fie mșdă fie nșdini. Kindă-i e foame, se face kșdă, nă-i pasă de nimikă, atakă ne ori-ce ființă viă kare o înănește, apoi ori-ce pesistîndă 'ă aprinde și mai mșlă, kă deosebite vederea sîncelăi-ă aprinde foarte țare. Kindă-ă rșnește čine-ba, se face înș și mai perikolosă, kăci rezșnaprea sa n'are marșini, atșnă înčene să strîce grozavă, oki i se fakă kă flakșra aprîșă, din

gșră-i kșre șpșmă, bate pămîntă kă koadă și vai de ačelă nenoroiță kare kade în gîrele leșăi în mînățlă ačelă!

Ștrigarea leșă e așia de țare în kîț kindă ștrigă noantea, de eko ală glasă și lă par' kă se kștreșră deșterele immense znde lokșemete, kăci seamă kă kșrețlă țnetă și celă mai țare; eă ștrigă de 5—6 ori ne zi și mai kă seamă kindă este să viă vr'o ploăi. Eă vede noantea kă și zioa întokmaî kă nișcele, doarme nșdî și de celă mai mikă șromotă se deșteantă; toate cele-lăte animale, kiară și cele mai șprioase, aș fșiktă de leș, și fșgă de dîșșlă, de ačeea eă este sîlită să se akșnă znde-ba kă să noată prinde pradă; akolo se kăkă ne nîntech, adastă nînă treče o gazelă, o maimășă să o kșmilă (a kșriiă karpne-i plăče prea mșlă) și îndată se arșkă ne ačea pradă, înkolțemete dșne dîșna koadă sa čea grozavă, o sdreșemete și-i șșe sîncelă; nămaî eșfantă și pinoceră sîntă în stare a se împrotivi leșă; eă mșnîkă mșlă într'o mînkare și se satșră de 2—3 zile. Eă este în stare a șlata pentră 10—15 ori kă să prină o pradă, și totă îmblețlă lă se zșmeaș șlăndă în kșrmezîșă, eapă nă drentă. — Înș kă kîț leșă este țeribilă kindă-i e foame să kindă este nekșjită, kă ată este de țenerosă kindă nă-i e foame, și rezșnoskștoră pentră bine-făčerile че a nșimită de la čine-ba. Mșlate eșemple kșrioase se mșiș despre ačeașta. — De și într'adevșră leră n'are fșikă de nimină, dară se vede kă se teme de șearpe, de ačeea Mășri, kindă înăneskă prin nșlii vr'șnă leș, îndată 'și desfakă țșreșnă lora, kare este kă ză nșkîră (ștergăř), 'ă mîșkă iște în kîț să semene kă ză șearpe țșritora, și leșă vșzîndă ačeașta, îndată fșe.

Kindǎ infamante vine-ba în pǎstii ne drǎmǎ
 знǎ леѣ, сѣ факѣ îndatǎ forkǎ, кѣчи лежалǎ аре
 frikǎ de forkǎ; earǎ dakǎ n'are timpǎ, сѣ се
 кѣлче жосѣ гѣрѣ сѣ се mișche; ба ñkǎ niči sǎ
 sǎfle, apoi leжалǎ kindǎ nǎ-i e foame trece кѣ
 mindrie înainte de omǎлǎ кѣлкатǎ жосѣ, ши nǎ-i
 face nimikǎ. Arabii kindǎ voeskǎ sǎ prinzǎ kǎte
 знǎ леѣ viș, sapǎ kǎte o groapǎ, o akoperǎ кѣ
 pamǎri sǎvǎiri ши славе, ши лежалǎ trekindǎ peste
 pamǎrie acелеа, се рѣпǎ, kade жосѣ în groapǎ
 ши атѣчи елǎ e prinsǎ, кѣчи de snaima ши de
 pșhinea че simte în ачелǎ minǎtǎ, poate vine-ba
 сѣ факѣ кѣ dǎnsǎлǎ че ва вреа. Astǎ-felǎ аǎ а-
 жѣнсѣ vnele din națiunii în Asia ши în Arabia а
 prinde ne леѣ ши а-лǎ обичинѣи ка сѣ теаргѣ
 ла рѣсвоиѣ, шчл. ши аша vitimǎ în istorie, кѣ
 Маркѣ Antonis trișmǎvǎrǎлǎ а intratǎ în Roma кѣ
 lei pșhi la знǎ kauș de trișmǎș. Kindǎ e prinsǎ
 de tinǎrǎ este ñkǎ mǎлǎ mai șhorǎ а-лǎ im-
 blinzi.

Lea (leone) поартǎ 100 de zile în pǎntече,
 ши fatǎ 3—6 пѣи не карѣ-ї баргѣ ñtr'zñđ lokǎ
 foarte askǎnsǎ; са е foarte perikǎloasǎ kindǎ
 are пѣи.

Tigraș are пеллеа са маркатǎ кѣ върѣи
 лѣнуї ши late de ñișrǎ ñmpreñișrǎлǎ корпѣлѣи
 (de ла spinare ñiș ла бѣртѣ) în formǎ de ар-
 кѣрѣ албо ши negre аalternative, (pantera, лео-
 pardǎлǎ ши ñena аǎ пеллеа лорǎ пѣtatǎ дарѣ нѣ
 въргѣтǎ. Patria tigrașei sǎntǎ diversele ñѣри
 кѣлѣсроасе din Asia ши Afrika. Dintre toate
 fearele sǎnceroase, tigraș este челǎ mai крѣдǎ
 ши челǎ mai grozǎvǎ; кѣчи елǎ este inemikǎ ne-
 ñmǎkǎлǎ алǎ tǎslorǎ sǎncelorǎ ñnsǎflegite; елǎ
 нѣ се satǎrǎ niči odatǎ, ши dakǎ nǎ-i e foame,
 omoarǎ nǎmai penlǎr пѣлчере d'a omorǎ; елǎ,
 ши кѣарǎ ea (tigra) 'ши omoarǎ пѣи лорǎ. Fe-
 rocitatea са чеа гѣрѣ mașine се aratǎ în toatǎ
 fistonomia (ñfǎñimareа) са, prin okii sǎi, ар-
 zñndǎ ка forkǎлǎ, prin limba лѣи чеа poșnie ка
 sǎncеле ши skoasǎ аfарѣ, prin skǎrșniprea са кѣ
 dǎññii kare нѣ ñchetǎazǎ niči odatǎ; vederea opǎ-
 кѣrșia animalǎ viș-ї eschitǎ șpria; елǎ s'arșnikǎ
 sǎlñndǎ îndatǎ аșșpra прѣzii sale, о рѣне кѣ
 dǎññii sǎi grozǎvi, пѣне капѣлǎ în бѣрta viktimei,
 sǎrñndǎ-ї sǎncеле кѣ о mare aviditate. Dșne ачееа
 traçe рѣмѣșиделе кѣ о mare penezivizne în
 sǎndǎлǎ пѣдѣрѣи zñde се ñine, ши аколо ле тѣ-

ñikǎ singǎrǎ.— Елǎ нѣ се teme niči de omǎ,
 ши s'a ññimulatǎ adese-opǎ în пѣдѣрѣле din India,
 ка tigraș sǎ се arșnche ñintr'zñđ lokǎ askǎnsǎ
 кѣ о ññealǎ nesnǎș ши neprevǎzǎtǎ preste kǎte
 знǎ кѣлѣреñđ ñintr'zñđ detachmentǎ de cavalerie
 (trekindǎ prin пѣдѣрѣле d'аколо), trǎrñndǎ-лǎ viș
 în sǎndǎлǎ пѣдѣрѣи кѣ о ññealǎ ши о forțǎ аша
 de estraordinare, în kǎtǎ чеї-лалѣи кѣлѣреñđ n'аǎ
 pǎtǎtǎ sǎ-лǎ șrmeze ши сѣ skane din giarele
 tigrașei челе грѣzave ne kamardǎлǎ лорǎ ne-
 noroșitǎ. Tigraș nǎ e kapabilǎ а fi ñvǎdatǎ ла
 чева. Șpria са чеа selbatikǎ, нѣ се perde niči
 odatǎ; нѣ este simțitorǎ ла niči о mințiere
 ши ñtokmaї ка знǎ tiranǎ sǎnceroșǎ, ка zǎđ
 Nepon din пѣдѣрѣи, ва сѣ прѣñpǎdeaskǎ toatǎ лѣ-
 mea, de nekazǎ de че esistǎ;— Tigra este чева
 mai mikǎ de kǎtǎ tigraș, аlmintreleа 'ї sea-
 mǎș în toate; ea fatǎ 4—5 пѣи ñtr'zñđ lokǎ
 askǎnsǎ, mai кѣ seamǎ ñ askǎnde de tigra, fa-
 tǎлǎ лорǎ, kare kindǎ-ї vede, 'ї mǎñnikǎ.

Pantera се гѣсente аколо zñde е ши па-
 tria tigrașei, ñnsǎ este mai mikǎ de kǎtǎ tigraș;
 пеллеа са е marcatǎ кѣ pete negre çirkǎларѣ
 (ка аелелѣ); lokșente prin пѣдѣрѣи adññi, е
 foarte ñte în mișkǎrie sale, poate сѣ теаргѣ
 кѣарǎ ши не арборѣ ñnalđi șpre а goni аколо
 prada са. De ши pantera este ши ea d'zǎ крѣ-
 zime mare, ñnsǎ atakǎ ne omǎ ñiș kindǎ а-
 chesta n'a nekșit'о. Este kapabilǎ а fi domes-
 ticitǎ, ши lokșitorii din ñѣрѣле zñde се гѣсente
 pantera (Asia ши Afrika) се șerbeskǎ кѣ pantere
 ñvǎdate, ка кѣ niște kǎñi de viștoare, ñiñd'о
 ñnsǎ ne drǎmǎ ñtr'о kolivie ñnkisǎ, ши nǎmai
 kindǎ vinatǎлǎ се aratǎ 'ї deskide zșha koliviei,
 atșññi pantera се arșnikǎ аșșpra vinatǎлѣи ши-лǎ
 prinde; ñnsǎ kindǎ s'a ññimulatǎ ка сѣ nǎ-лǎ
 poatǎ prinde, de pșhine се face atǎđ de șpri-
 oasǎ în kǎtǎ este în stape сѣ се arșnche кѣарǎ
 аșșpra sǎññikǎлѣи еї ка сѣ-лǎ omoare; dakǎ а-
 chesta нѣ ñgrїșente а arșnka ñnainteа еї вр'zñđ
 mieлǎ кѣ kore sǎ-ї potoleaskǎ șpria еї чеа sǎ-
 ñceroasǎ. Indienii mǎñnikǎ кѣ пѣлчере kare de
 panterǎ.— Пеллеа еї este stimatǎ.

Leopardǎ seamǎș mǎлǎ кѣ pantera,
 ñnsǎ este mai mikǎ ши пеллеа este mai șpșmoasǎ
 ши mai ștrǎșuitoare. Nerprii din Afrika (zñde е
 patria са) прѣveskǎ ne leopardǎ ка рецелѣ fea-
 relorǎ selbatice.

Pisiciii 'i плаче жокълӓ преа мӓлӓ; kindӓ bea, skoate limba afarӓ (prekӓmӓ toate animalele карӓ аӓ бӓза de жоsӓ маӓ skӓrӓ de кӓтӓ чеа de sӓsӓ) — Pisika poate fi инвӓдӓтӓ a face deosebite meintemӓrӓrӓ. Pisika vede in intӓnereкӓ, atӓnчӓ okii ei лӓчesкӓ; kindӓ freакӓ чӓне-ва snӓparea pisicii de жоsӓ in sӓsӓ, poate sӓ skoадӓ skӓnteӓ de лӓminӓ (електрикӓ). Pisika este бордоасӓ 56 de zile. ши fatӓ atӓnчӓ 5—6 пӓӓ, карӓ se askӓndӓ de kotoӓӓ ka sӓ пӓ-ӓ мӓнӓнче; ал-мӓнтрелеа ea 'i ингрӓжеште ши-ӓ апӓрӓ.

Pisika, este dӓne вӓлне. animalӓлӓ челӓ маӓ вӓклеанӓ ши челӓ маӓ рӓвдӓторӓ supre a прӓnde прӓда sa. Pisicile domestice вариӓзӓ мӓлӓ in колоареа лорӓ, pe kindӓ pisika selbatikӓ este totӓ-d'аsna ченӓлие, маӓ mare, авӓндӓ бӓзеле перре. De ши pisika domestikӓ, a прӓимӓтӓ оарекаре инлӓsingӓтӓ din domesticӓirea ei, дарӓ totӓ i-a ремасӓ мӓлӓ din рӓтӓтеа lipеӓ sale natӓrale; кӓчӓ fӓkindӓ observacie pisicеӓ, vedemӓ кӓ ea este iste in мишкӓрӓле sale, foarte кӓратӓ, некредӓнчӓоасӓ, перекӓnosкӓтоаре, реа, nesimдӓтоаре pentрӓ мингӓере, neaskӓлӓтоаре, аташатӓ de омӓ, пӓ pentрӓ вр'о simpatie кӓтре дӓнӓлӓ (ка кӓӓнеле) чӓ нӓмаӓ pentрӓ интересӓлӓ ei, fiindӓ кӓ гӓсеште demӓnkare in kasa омӓлӓ: este некӓжӓчӓоасӓ ши перӓколоасӓ atӓnчӓ, ши кӓ дрентӓ кӓвӓнтӓ зӓче Bisfonӓ кӓ pisika poate fi прӓвӓтӓ ка символӓлӓ инокрӓsieӓ ши алӓ трӓдӓтӓрей сӓӓ ка символӓлӓ зӓнӓ лӓдӓӓ некредӓнчӓоасе, че чӓне чӓне-ва in kasӓ нӓмаӓ d'о nevoie. Pisika гонеште шорӓречӓӓ prin instinctӓ. Аӓтӓia sӓntӓ инемичӓӓ ei fireшӓтӓ, insӓ гонеште ши мӓнӓнкӓ ши пасерӓ мичӓ, иенӓрӓ мичӓ, кӓртӓце, вроаште destoase, вроаште, шопӓрле, шерӓӓ, пеште, прӓферӓндӓ totӓ-d'аsna карнеа чеа маӓ фрадетӓ; s'a интӓмлатӓ ка pisicile sӓ атаче ши пе копӓӓ мичӓ

kindӓ dormia, sӓrӓmӓnds-ӓ; pisika кӓ грестате machӓнӓ вӓкателе че мӓнӓнкӓ.— Pisika are o mare friкӓ de a-шӓ мӓӓia пӓчӓоареле in апӓ, аnoi kindӓ s'a интӓмлатӓ ка o pisikӓ sӓ-шӓ моӓie пӓчӓоареле in апӓ ши пӓ ле аӓ zskatӓ нӓмаӓ de кӓтӓ, poate sӓ ши моарӓ дӓнтр'ачеаста. O pisikӓ kрескӓлӓ интр'о kasӓ, пӓ o пӓрӓсеште кӓарӓ дакӓ стӓпӓнӓлӓ ei a emitӓ d'аколо, (кӓӓнеле din кон-трӓ, зрмеазтӓ totӓ-d'аsna пе стӓпӓнӓлӓ лӓӓ). Niчӓ зӓнӓ animalӓлӓ n'аре пӓлчере аша de mare ка sӓ се жоаче ка pisika. Зӓнӓ стӓрӓрӓӓ пешкӓрӓ), o басма саӓ зӓнӓ алӓ лӓкӓрӓ атӓрнатӓ e destӓлӓ, ши pisika се ва жӓка кӓ дӓнселе оре интрӓчӓ.— Din орӓ-че инвӓдӓтӓ сӓ казӓ o pisikӓ. totӓ пе пӓчӓоареле sale рӓмӓне, (вӓлнеа ши дӓхорӓлӓ аӓ ши ei ачеастӓ кӓалӓтате кӓрӓоасӓ). Зӓнӓӓle pisicii sӓntӓ pentрӓ дӓнселе o армӓ таре, кӓчӓ sӓntӓ totӓ-d'аsna askӓдӓте, fiindӓ кӓ pisika este in stape a ши ле петраче ши але askӓnde. Pisika este in stape a fi инвӓдӓтӓ ла felӓrimӓ de лӓкӓрӓрӓ, пре-кӓмӓ sӓ жоаче ши sӓ sale peste зӓнӓ bastonӓ ши кӓарӓ a жӓка o comedie.— Pisika кӓ fӓрӓie ши апӓрӓ пӓӓӓ, ши kindӓ се vede стрӓмторатӓ, iea кӓ дӓнчӓӓ пе кӓте зӓлӓлӓ зӓлӓлӓ ши-ӓ transportӓ ла зӓнӓ алӓ локӓ маӓ sigӓрӓ. Зӓнӓӓ pretӓндӓ кӓ pisicile каре аӓ авӓтӓ o фӓчере дӓрӓроасӓ, de рӓтӓте, sigӓре-шӓ мӓнӓнкӓ пӓӓӓ.— Pisika кӓ toate defectele sale, fiindӓ insӓ зӓнӓ animalӓлӓ тревӓнчӓоosӓ in kasӓ, зӓнеле din пӓчӓӓле веки ле аӓ опоратӓ мӓлӓлӓ, s. e. ла Epӓnteniӓ веки kindӓ чӓне-ва omora o pisikӓ, се pedensia кӓ моарте; тоатӓ лӓмеа пӓрта semne de жале, ши кадаврӓлӓ ei dӓне че се имӓлӓзмӓia, лӓ ингрона кӓ мӓкӓтӓ оноаре. Nӓмаӓ in зӓнеле цӓрӓ барбаре се мӓнӓнкӓ карнеа de pisikӓ, дарӓ пеллеа ei este stimatӓ прӓтӓтӓнденеа pentрӓ вӓлне.

(Ва зрма.)

Komunikacijni sčientifike miči.

Observačijnile meteoroložije la Bskreputi de la 1—15 Septemrije.

Temperatūra dъpъ termometrъ lӓӓ Reaumure, in zъbrъ.			
	Dim. la ora 6,	d. a. la ora 4,	seara la ora 10.
La 1	12,5°	14,5°	14°
La 2	12,5	16,5	11
La 3	8,2	16,6	10,7
La 4	9,5	20	15,5
La 5	10,5	24	15
La 6	12,5	22,6	16
La 7	14	25,2	15
La 8	11	17,8	11
La 9	8	18	8,5
La 10	4,9	19	10,5

Dim. la ora 6, d. a. la ora 4, seara la ora 10.			
La 11	5	19	10,6
La 12	7,5	18	8
La 13	7	10	10
La 14	7,3	16	9,5
La 15	5,3	18	18,6
Temperatūra de mizлок	9°	18,3°	12,2°
Pentрӓ dimineađa, p. amiazӓ, p. seara.			
Barometrъ a variatӓ inтpe 316 ши 318 liniӓ de Parisӓ.			
Trei zile de ploaie; чеа маӓ mare parte seninӓ.			

Tipӓritӓ in Tipografia Koleciӓlӓi Sf. Sava.